

Poble	Les Bons
Parròquia	Encamp
Tipus de bé:	Colomer
Estil	Arquitectura popular
Datació	S. XVI
Secció a l'inventari general	Segona, béns immobles inventariats
Classificació	Altres
Data protecció	2010-08-04

Descripció Situat a la part alta del poble de les Bons el colomer de Cotxa constitueix un dels exemplars destacats de l'arquitectura vernacular del país, tant per la seva antiguitat com per la singularitat de l'edifici, així com per la tipologia a la qual pertany, la de colomer de torre.

Està format per un conjunt de construccions que té com a eix central la torre del colomer, amb una data de construcció anterior al segle XVII, envoltada per una sèrie d'annexos agroramaders, una era i un mallador que hi van ser afegits al darrer quart del segle XIX.

El colomer és una torre de planta quadrangular, amb coberta d'un sol vessant. Les quatre façanes, incloses les que han quedat envoltades de construccions posteriors, estan arrebossades de calç. A la part més alta aquesta capa d'arrebossat és més fina i llisa, a la vegada també hi sobresurt filera de lloses horitzontals; les dues coses tenien com a objectiu evitar l'accés de depredadors al colomer. El forat d'envol per a les aus estava a la façana sud i estava dividit en dos orificis rectangulars.

Interiorment, la torre té una planta baixa, un pis i un cap de casa. La planta baixa havia estat emprada com a cort. El pis més alt s'usava com a colomer, amb nínxols per als nius de les aus a les quatre parets, dels quals se n'ha conservat un total de 102 (cal tenir en compte que manca part d'una de les parets originals). El pis central és el que presenta unes característiques que li confereixen una gran singularitat respecte als altres colomers conservats: en primer lloc, la decoració de la fusteria, les llindes i les bigues, a base d'incisions que arriben a dibuixar creus i flors, seguint motius propis de l'art popular andorrà; en segon lloc, els festejadors de la finestra de la façana, un element que se sol trobar a les finestres de les cases pairals més antigues i, sobretot, les espitlleres que s'obren a tres dels murs i que li atorguen caràcter de torre de defensa. En aquest sentit, és l'únic colomer d'Andorra que té també elements defensius, un fet que es pot relacionar amb la seva proximitat a la torre dels Moros, i que ens està indicant que va ser construït durant un període d'inseguretat. A més a més, també s'ha de tenir present la presència de grafit a les parets d'aquest pis, els quals han estat traslladats per motius de conservació.

En aquests grafit apareixen els noms dels antics propietaris de la torre, la família Rossell, de les Bons, acompanyats de diverses dates, la més antiga de les quals és l'any 1625. Aquesta data, juntament amb la presència de les espitlleres esmentades, permet situar la construcció de la torre a finals del segle XVI, moment en què les incursions dels hugonots francesos al territori deuria obligar a proveir-se d'elements defensius, com passà a la Casa de la Vall.

Al cap d'un temps la torre va canviar de propietaris i els grafit del segle XIX ja estan signats per membres de cal Cotxa. Va ser a finals d'aquest segle quan el colomer va ser envoltat per una era i un mallador. En la reforma es fa evident que el seu ús ja no és el de guardar coloms, sinó que en les reformes la torre queda integrada a l'ús agroramader de les noves edificacions.

Edicte d'inclusió a l'Inventari general del patrimoni cultural d'Andorra